

# รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรม ต้นแบบวิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

AN APPROACH TO MANAGE THE WICEC COLLEGE ROLE MODELS  
ON THE BASIS OF MORALITY BY PARTICIPATION

ร้อยตรี ฐิติพงศ์ แสนอุบล<sup>1</sup>  
Thitipong Sanubon<sup>1</sup>

ฉบับที่รับบทความ 26 เมษายน 2564 วันที่แก้ไขบทความ 17 พฤษภาคม 2564  
วันที่ตอบรับบทความ 24 มิถุนายน 2564

## บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม 2) สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม 4) ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 33 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 16 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบ จำนวน 11 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดำเนินการวิจัย เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 2) การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบ 3) ตรวจสอบร่างรูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม และ 4) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ด้วย 4 โครงการ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลลัพธ์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้เรียน ที่มีคุณธรรมตามอัตลักษณ์ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี จิตอาสา

มีจำนวนครูผู้สอนเพิ่มขึ้น ที่มีศักยภาพในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ยอมรับทั่วไป มีจำนวนเพิ่มขึ้น ชุมชนที่มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีจำนวนเพิ่มขึ้น ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

<sup>1</sup> วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรีจังหวัดเพชรบูรณ์

<sup>1</sup> Wichian Buri Vocational College Phetchabun Province

\* Corresponding author. E-mail: Pacharin.bua@ovecmail.org

เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบวิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

**คำสำคัญ :** รูปแบบบริหาร สถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี

## **Abstract**

The purposes of this research were (1) to study the current conditions and requirements in managing the approach of the college role models on the basis of morality at Wichianburi Industrial and Community Education College, (2) to develop the college role models on the basis of morality management by participation at Wichianburi Industrial and Community Education College, (3) to test the college role models on the basis of morality management by participation at Wichianburi Industrial and Community Education College, (4) to evaluate the results of managing the college role models on the basis of morality by participation at Wichianburi Industrial and Community Education College. The research aims were 33 college executives and teachers, 16 experts, and 11 specialists in a management approach. The research procedures were divided into 4 parts as the following; interviewing the college executives and teachers, having a group conversation among whom got involved and the specialists in the management approach, examining the draft approach by a group conversation, and evaluating the suitability and the possibility of the draft approach with the evaluation form by the experts. The data were analyzed using the percentage, the average, standard deviation. Research findings were as follows: (1) the current conditions in managing of the college role models on the basis of morality by participation at Wichianburi Industrial and Community Education College was the moderate level. (2) The 4 factors of managements were created respectively 1) setting the aims, appointing a committee and staff to operate the college role models on the basis of morality 2) proceeding the college role models management steps 3) evaluating the college role models on the basis of morality and 4) extending the results through the community and college network. (3) The experiment in managing of the college role models on the basis of morality by participation at Wichianburi Industrial and Community Education College consisted of 4 projects respectively 1) Project for setting the aims, appointing a committee and staff to operate the college role models on the basis of morality 2)

Project for proceeding the college role models management steps 3) Project for evaluating the college role models on the basis of morality and 4) Project for extending the results through the community and college network. (4) Results of the evaluation in the college role models on the basis of morality managing by participation at Wichianburi Industrial and Community Education College were found out as the following: an achievement in terms of procedures, productions, and results was in overall at the high level, students, who hold the moral identity; in sense of responsibility, unity and volunteer spirit, were increased as well as teachers, who effectively designed in a moral model activity and appropriate well behaved were generally acceptable and increased, the community that cooperated with the college in terms of morality and ethics development, were increased, an opinion from the college executives and teachers for the college role models on the basis of morality management by participation in overall was at the high level.

**Keywords :** An Approach of management / WICEC College Role Models on the Basis of Morality / Wichianburi Industrial and Community Education College

## บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานพระราชประสงค์ว่า “ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง” และเคยรับสั่งว่า “การสร้างคนดีเป็นเรื่องที่ยากและยาวแต่ก็ต้องทำ ขอให้ถือเป็นหน้าที่” และพระบรมราโชวาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ได้มีพระบรมราโชวาท “หน้าที่ของครูนั้น เป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นการปลูกฝังความรู้ ความคิด และจิตใจให้แก่เยาวชน เพื่อที่จะได้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีประสิทธิภาพของประเทศชาติ จึงได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งทั้งภาครัฐและเอกชน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้พัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ที่พร้อมจะเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ดังนั้น กระทรวง ศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้นำนโยบายสถานศึกษา คุณธรรมสู่การปฏิบัติด้วยการนำแนวทางของมูลนิธิยุวสถิรคุณ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินงาน ตามบริบทของสถานศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาบูรณาการแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่จะสามารถต่อยอดในระยะต่อไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในเรื่องนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ (2559: 8-9) มีหลักการสำคัญคือ การยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุลสมผล มีความพอประมาณ มีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาส และมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้กำหนดให้สถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เต็มศักยภาพของผู้เรียน ต้องจัดสรรเวลาและส่งเสริมให้จัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทั้งภายในสถานศึกษาและในท้องถิ่นหรือสังคม ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม หรือสร้างสรรค์กิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อผู้เรียนได้สำรวจความสนใจ พัฒนาความรู้ความสามารถของตนและปรับประยุกต์สู่ชีวิตจริง อีกทั้งสถานศึกษาควรจะต้องเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นเข้าสู่ชั้นเรียน ขยายให้กว้างขวางเป็นระดับสถานศึกษาสู่ชุมชนและสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีนโยบาย ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินงานโครงการสถานศึกษาคุณธรรมในสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่งทุกประเภททั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550: 25-35) ได้สนองนโยบายดังกล่าว โดยกำหนด ให้สถานศึกษาทุกแห่งเป็นสถานศึกษาคุณธรรม และได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน คือ 1) ให้สถานศึกษาออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมตามปีการศึกษา โดยมีจำนวนกรรมการ ตามความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้คำปรึกษาส่งเสริมสนับสนุนนิเทศ กำกับ ติดตาม สร้างขวัญกำลังใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 2) ให้สถานศึกษาออกคำสั่งแต่งตั้งหัวหน้าศูนย์ประสานงานคุณธรรมอาชีวศึกษา โดยคัดเลือกผู้มีความตั้งใจดีศักยภาพในการเป็นผู้นำขับเคลื่อนและเป็นที่ยอมรับของคนในสถานศึกษา พร้อมทั้ง ให้ตั้งคณะทำงานตามจำนวนที่เหมาะสม และ 3) ให้สถานศึกษาดำเนินการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องยุทธศาสตร์สถานศึกษาคุณธรรม และเรื่อง กรอบ

แนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมกระทรวงศึกษา โดยได้กำหนดเกณฑ์การประเมิน ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน องค์ประกอบที่ 1 ด้านกระบวนการ องค์ประกอบที่ 2 ด้านผลผลิต และองค์ประกอบที่ 3 ด้านผลลัพธ์ และมีตัวชี้วัดในแต่ละด้านเพื่อการดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยเฉพาะด้านกระบวนการพัฒนาคุณธรรมสถานศึกษา พิจารณาจาก 1) สถานศึกษากำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ มีแผนงานโครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมการขับเคลื่อนสถานศึกษาคุณธรรมให้ครอบคลุมทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพปัญหาของสถานศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรม 2) สร้างครูแกนนำและผู้เรียนแกนนำของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่บุคลากรในองค์กรและปฏิบัติตามแผนงานคุณธรรม ได้ครบถ้วนทุกโครงการ 3) มีการนิเทศ ติดตาม และส่งเสริมอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งรายงานผลอย่างต่อเนื่อง และ 4) มีการนำผลการนิเทศ ติดตาม และส่งเสริมไปพัฒนาอย่างต่อเนื่องชัดเจนเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนระบบปกติและระบบทวิภาคี ในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้เรียนและสถานประกอบการในการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย ได้พบปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมของผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษา ในด้านความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความเสียสละ และความมีวินัย จากปัญหาที่ค้นพบสอดคล้องกับผลการสำรวจพฤติกรรมผู้เรียน ของฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ด้วยแบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียน พบว่า เป็นปัญหาที่จำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีการปรับปรุง พัฒนา การบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนให้สถานศึกษามีคุณภาพ มีการขับเคลื่อนโดยใช้หลักการสถานศึกษาคุณธรรม ตามแนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา ซึ่งรายละเอียดพฤติกรรมผู้เรียน ดังตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** ผลการสำรวจพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี

ปีการศึกษา 2560

| รายการพฤติกรรม |                                                          | ปีการศึกษา 2560  |      |         |
|----------------|----------------------------------------------------------|------------------|------|---------|
|                |                                                          | ระดับความคิดเห็น |      |         |
|                |                                                          | $\bar{X}$        | S.D. |         |
| 1              | มีความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน | 2.43             | 0.74 | น้อย    |
| 2              | มีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย     | 2.34             | 0.75 | น้อย    |
| 3              | ไม่มีความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกัน                         | 2.42             | 0.83 | น้อย    |
| 4              | การรักษาความสะอาดภายในบริเวณสถานศึกษา                    | 3.21             | 0.47 | ปานกลาง |
| 5              | การให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา     | 3.20             | 0.67 | ปานกลาง |
| 6              | การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน                  | 2.10             | 0.43 | น้อย    |
| ค่าเฉลี่ยรวม   |                                                          | 2.61             | 0.54 | ปานกลาง |

ที่มา : ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมของผู้เรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ในช่วงที่ผ่านมา ผู้เรียนขาดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน และไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่มีความตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งมีความขัดแย้งกันในองค์กร ขาดความสำนึกในการร่วมกันการรักษาความสะอาดภายในบริเวณสถานศึกษา และไม่ให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา

### แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา จึงได้ตระหนักและให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ เพื่อการพัฒนาบุคลากรด้วยกระบวนการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยใช้แนวทางของ [1] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2561: 25) และ [2] มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558: 17) กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์สถานศึกษา คือ ความสามัคคี ความรับผิดชอบ และจิตอาสา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีสมรรถนะอาชีพ และพัฒนาวิทยาลัยสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ ใช้องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านกระบวนการ องค์ประกอบที่ 2 ด้านผลผลิต และองค์ประกอบที่ 3 ด้านผลลัพธ์ เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานที่เกิดจากการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงต้องทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม
4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

## วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัย โดยแบ่งการศึกษาวีจยออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

**ตอนที่ 1** การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี

1.1 ศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย [3] หลักการบริหารโดยกระบวนการมีส่วนร่วม [4] กู๊ด (Good, 1973: 79) [5] บราวน์และโมเบิร์ก (Brown and Moberg, 1980: 16-17); [6] เอ็ดวาร์ด เดมมิ่ง (Edward Deming, 1995); [7] คีเวส (Keeves, 1988: 559); [8] สตริกแลนด์ (Strickland, 2006: 71); [9] ทิศนา ขัมมณี (2550 : 220); [10] รัตน์ บัสน์ (2552 : 124); [11] แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2564); [12] ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2551: 12); [13] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559); [14] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560) [15] แนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา

1.2 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยการใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ของวิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ปีการศึกษา 2561 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 30 คน รวมจำนวน 32 คน

1.3 ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน โดยต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่งคือ 1) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือนักวิชาการ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) เป็นครูผู้สอนหรือนักวิชาการหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัย ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ มีประสบการณ์อย่างน้อย 3 ปี

**ตอนที่ 2** การสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

2.1 สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบวิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยใช้ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ตอนที่ 1

2.2 ยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ บุคลากรของวิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 4 คน และ

บุคคลในชุมชน ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และผู้แทนจากสถานประกอบการ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 11 คน จัดทำคู่มือ เพื่อดำเนินกิจกรรม ใน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การร่วมกำหนดเป้าหมาย แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน การดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารการขับเคลื่อนงานพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ

องค์ประกอบที่ 3 การประเมินสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ

องค์ประกอบที่ 4 การขยายผลสู่ชุมชนและสถานศึกษาเครือข่าย

2.3 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยแบบประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนารูปแบบ ด้านการบริหารสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อยข้อใดข้อหนึ่ง คือ 1) เป็นนักวิชาการ หรืออาจารย์ ในมหาวิทยาลัยหรือผู้แทนจากชุมชน ที่มีคุณวุฒิด้านการบริหารหรือด้านอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม มีประสบการณ์อย่างน้อย 3 ปี 2) เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ หรือเชี่ยวชาญ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการเรียนการสอน หรือการพัฒนา รูปแบบ ประสบการณ์ อย่างน้อย 5 ปี 3) เป็นนักวิชาการ หรือเป็นครูผู้สอน ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ หรือเชี่ยวชาญ และมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการเรียนการสอน หรือการพัฒนา รูปแบบ ประสบการณ์ อย่างน้อย 5 ปี

**ตอนที่ 3** การทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัย ทดลองใช้ในวิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ดำเนินการทดลองใช้ในปีการศึกษา 2562 โดยดำเนินการทดลองตามคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ภายในขอบเขตองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบหลัก และโครงการทดลองใช้รูปแบบ 4 โครงการ กลุ่มตัวอย่างเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล แยกตามโครงการ รวมทั้งสิ้น จำนวน 156 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

1) โครงการการกำหนดเป้าหมาย แต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงานการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 17 คน และชุมชน จำนวน 5 คน รวมจำนวน 22 คน

2) โครงการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 20 คน และชุมชน จำนวน 10 คน รวมจำนวน 30 คน

3) โครงการการประเมินสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 30 คน ผู้เรียน จำนวน 30 คน รวมจำนวน 60 คน

4) โครงการขยายผลการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม สุ่มชุมชนและสถานศึกษาเครือข่าย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 10 คน ผู้เรียน จำนวน 30 คน และชุมชน จำนวน 10 คน รวมจำนวน 50 คน

**ตอนที่ 4 ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ** วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ผู้วิจัย ดำเนินการศึกษา ดังนี้

#### 4.1 ผลสัมฤทธิ์สถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ

##### 4.1.1 ด้านกระบวนการ

##### 4.1.2 ด้านผลผลิต

##### 4.1.3 ด้านผลลัพธ์

4.2 จำนวนผู้เรียนที่มีคุณธรรม ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี จิตอาสา

4.3 จำนวนครูผู้สอนที่มีคุณธรรม ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ และครูผู้สอนที่มีศักยภาพในการออกแบบและจัดกิจกรรมโครงการสถานศึกษาคุณธรรม

4.4 จำนวนชุมชนที่มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

4.5 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

4.6 ความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

4.7 รางวัลและเกียรติบัตรสถานศึกษาคุณธรรม ตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

### ผลการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารการขับเคลื่อนงานพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 4 ด้านการขยายผลสู่ชุมชนและสถานศึกษาเครือข่าย และด้านที่ 3 ด้านการประเมินสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การร่วมกำหนดเป้าหมาย แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารการขับเคลื่อนงานพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ

องค์ประกอบที่ 3 การประเมินสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ

องค์ประกอบที่ 4 การขยายผลสู่ชุมชนและสถานศึกษา

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการ พบว่า ทุกโครงการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โครงการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โครงการการประเมินสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ รองลงมาได้แก่ โครงการร่วมกำหนดเป้าหมาย แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ และโครงการบริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการบริหารการขับเคลื่อนงานพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ

4. ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลลัพธ์ พบว่า ผลการประเมินจากคณะกรรมการประเมินระดับคุณภาพสถานศึกษาคุณธรรม มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้านเท่ากับ 27 คะแนน จากคะแนนเต็ม 28 คะแนน จึงสรุปผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา ได้เป็นสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษาต้นแบบ

## อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรของสถานศึกษา เข้ามามีบทบาทหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาคุณธรรม น้อย หรือไม่ครอบคลุมหรือบุคลากรที่ร่วมงานไม่มีความสุขกับการทำงาน ไม่พึงพอใจการปฏิบัติงาน สภาพการปฏิบัติงานจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ [15] ออดินันท์ บัวภักดี (2552: 102-103) ที่ได้กล่าวอ้างถึงทฤษฎีสองปัจจัยของ [16] เฮิร์ทซ์เบิร์ก ( Herzberg) ว่าเป็นทฤษฎีการจูงใจที่เกี่ยวข้องและสามารถโยงไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมได้ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานได้ผลดีมีประสิทธิภาพพร้อมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน ทฤษฎีดังกล่าวสอดคล้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของบุคลากรในองค์กร กล่าวคือ ถ้าบุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจจะส่งผลให้บุคลากรใน

องค์กรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมมากขึ้น ทำให้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาได้ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การร่วมกำหนดเป้าหมาย แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ 2) กระบวนการบริหารการขับเคลื่อนงานพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ 3) การประเมินสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ และ 4) การขยายผลสู่ชุมชนและสถานศึกษาเครือข่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ตามหลักการพัฒนารูปแบบส่วนใหญ่ จะระบุจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของรูปแบบไว้ในองค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คีเวส[17] (Keeves, 1988: 561-565) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ โดยสรุปควรประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบลักษณะเป็นแนวความคิดภาพรวมที่ใช้ในการกำหนดกระบวนการหรือวิธีการและกิจกรรมการดำเนินงานในลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่อง 2) จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของรูปแบบ มีลักษณะเป็นข้อความที่แสดงถึงสิ่งที่ต้องการจะให้เกิดผลในแต่ละกิจกรรมหรือวิธีการในรูปแบบ โดยสามารถตรวจวัดและประเมินผลได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ เลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ที่ได้สรุปไว้ว่า องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบมีอยู่ 2 ส่วน คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) กลไกของรูปแบบซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการทำหน้าที่ของรูปแบบเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์

กระบวนการบริหารการขับเคลื่อนงานพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบที่นำมาใช้ เป็นกระบวนการที่ประยุกต์ใช้หลักการของวงจรคุณภาพ หรือ วงจรเดมมิง ซึ่งแนวคิดของ เดมมิง (Deming in Mycoted, 2004 อ้างถึงใน สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ [18], 2552: 21) กล่าวว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิต และบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการที่เรียกว่า วงจรคุณภาพหรือวงจร เดมมิง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan: P) การปฏิบัติตามแผน (Do: D) การตรวจสอบ (Check: C) การปรับปรุงแก้ไข (Act: A)

องค์ประกอบย่อย/ตัวแปรที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบที่ 3 มีความครอบคลุมกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558, 21-23) ที่กำหนดกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมไว้เป็นขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้ และ การยอมรับ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุนิยามคุณธรรมอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 5 ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (คุณธรรมอัตลักษณ์) และ ขั้นตอนที่ 6 สร้างกลไกการขับเคลื่อนสถานศึกษาคุณธรรม และยังสอดคล้องกับ [19] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561: 23-26) ที่ได้กำหนดเกณฑ์การประเมิน องค์ประกอบที่ 1 ด้านกระบวนการ ตัวชี้วัดที่ 1.1 กระบวนการพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา มีเกณฑ์การพิจารณา ได้แก่ 1) สถานศึกษามีแผนงานโครงการ / กิจกรรม ส่งเสริมการขับเคลื่อนสถานศึกษาคุณธรรม มีคุณธรรมอัตลักษณ์ ครอบคลุมทั้ง ผู้บริหาร ครูบุคลากรทางการศึกษา

และผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพปัญหาของสถานศึกษาอย่าง ชัดเจน ซึ่งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนรับทราบแผนงานคุณธรรมของสถานศึกษา 2) สร้างครูแกนนำและผู้เรียนแกนนำของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในองค์กรและปฏิบัติตามแผนงานคุณธรรม ได้ครบถ้วนทุกโครงการ 3) มีการนิเทศ ติดตามและส่งเสริมอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งรายงานผลอย่างต่อเนื่อง 4) มีการนำผลการนิเทศ ติดตาม และส่งเสริมไปพัฒนาอย่างต่อเนื่องชัดเจนเป็นรูปธรรม และยั่งยืน

ส่วนการขยายผลสู่ชุมชนและสถานศึกษาเครือข่าย ตัวแปรที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบที่ 4 มีความครอบคลุมกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรม ของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558, 21-23) ที่กำหนดกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมไว้ในขั้นตอนที่ 6 สร้างกลไกการขับเคลื่อนสถานศึกษาคุณธรรม ขั้นตอนที่ 6.8 การประชาสัมพันธ์ กล่าวไว้ว่า การประชาสัมพันธ์จะช่วยขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์แก่สถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียง ช่วยให้รู้วิธีการในการปฏิบัติงานพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมที่ถูกต้อง ประกอบด้วย 1) สถานศึกษาจัดประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ใช้ Social Network สร้างเครือข่าย และสื่อวีดิทัศน์ จัดกิจกรรมหน้าเสาธง จัดสื่อตามสายในสถานศึกษา 2) บูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมสอดแทรกไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา 3) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ จัดกิจกรรมพูดคุย เล่าสู่กันฟัง ในกลุ่มย่อยต่าง ๆ จัดนิทรรศการทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา จัดประชุมสัมมนาในกลุ่มสถานศึกษาเครือข่าย 4) เตรียมความพร้อมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพัฒนาคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตตวดี ทองทั่ว [20] (2559: 5) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตในสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตในสถานศึกษา ด้านสถานศึกษา พบปัจจัยที่สอดคล้องกัน 6 ด้าน คือ ผู้บริหาร ครู การปฏิบัติงานของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา การสร้างเครือข่าย และ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านชุมชน มี 6 ด้าน คือ ผู้นำชุมชน ความสัมพันธ์ภายในชุมชน ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ การสร้างกลุ่มและเครือข่ายในชุมชน การกำหนดบทบาทความร่วมมือ และ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า ทุกโครงการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานตามโครงการที่ใช้ทดลองรูปแบบทั้ง 4 โครงการ ดำเนินการตามคู่มือการทดลองใช้รูปแบบ มีการเตรียมการ มีรูปแบบ กระบวนการ และขั้นตอนดำเนินการต่าง ๆ ตามรูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรีที่พัฒนาขึ้น ซึ่งโครงการทดลองใช้รูปแบบทั้ง 4 โครงการ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการบริหารงานสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยวิธีการที่หลากหลาย อย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน ทั้งร่วมกันคิดวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมในการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนาภรณ์ เมทนีสุดดี[21] (2553: 33) และ มณฑล จันทร์แจ่มใส [22] (2551: 17-18) ได้กล่าวว่า การมีส่วน

ร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ 1. การร่วมคิด หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการ วางโครงการวิธีการติดตามผล การตรวจสอบและการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรมโครงการสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ 2. การร่วมตัดสินใจ หมายถึง เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้ว ต่อมาจะต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด 3. การร่วมปฏิบัติตามโครงการ หมายถึง การเข้าร่วมในการดำเนินงานตาม โครงการต่าง ๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้น และ 4. การร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ หมายถึง เมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแล รักษา และประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ และความพึงพอใจของผู้ร่วมกิจกรรม ภายใต้โครงการทดลองรูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบวิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงการทดลองรูปแบบทั้ง 4 โครงการ เน้นการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรของการอาชีวศึกษา โดยเฉพาะหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ที่ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรในการผลิตผู้สำเร็จการศึกษา ดังนี้ 1. เพื่อให้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ 2. เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและ การประกอบอาชีพ 3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ 4. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน การต่อต้านความรุนแรงและสารเสพติด 5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดีมีมนุษยสัมพันธ์มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับงานอาชีพ และ 6. เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศและโลก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บัญชร จันทรดา [23] (2560: 8–9) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำของโรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรมของครูและบุคลากรของโรงเรียน ภ.ป.ร.ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หลังเข้าร่วมโครงการต่อการพัฒนาคุณธรรมเพื่อการพัฒนาตนเอง คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการทำงาน และคุณธรรมเพื่อการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเฉลี่ยรวมมีระดับปฏิบัติตนอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา ได้เป็นสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษาต้นแบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาผลสัมฤทธิ์สถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลลัพธ์ หลังใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ได้ประเมินในหัวข้อด้านต่าง ๆ ครอบคลุมเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2561: 22-34) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 ด้านผลผลิต ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 3 ด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คอนแลนและแอคเวิร์ท [24] (Callan and Ashworth, 2004:

112-115) ที่ได้วิจัยเรื่องความร่วมมือและร่วมทำงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ พบว่า สิ่ง ที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพของสถานประกอบการกับสถานศึกษา คือ 1) ความเต็มใจ ของทั้งสองฝ่ายที่จะร่วมมือกัน 2) มีเป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่ตรงกัน รวมทั้งมีวิสัยทัศน์ร่วมของทั้ง สถานศึกษาและสถานประกอบการ 3) ความเคารพและเชื่อใจกันและกัน 4) การติดต่อสื่อสารที่มีระหว่าง กัน 5) ภาวะผู้นำทั้งสองฝ่ายที่สามารถหลอมรวบบูรณาการเอากลยุทธ์ กลวิธี การปฏิบัติ ความสัมพันธ์ ระหว่างกันและนวัตกรรมของทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน 6) การยอมรับความแตกต่างของกันและกัน 7) การ ยืดหยุ่นด้วยเวลาและอื่น ๆ กับความเต็มใจที่จะลองทำ

### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

#### สำหรับการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้

1. ดำเนินการสนับสนุนให้ครูผู้สอนร่วมกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและชุมชน วางแผนและ จัดเตรียมจัดกิจกรรมให้ครอบคลุม ตามขั้นตอนในคู่มือการใช้รูปแบบ เพื่อนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ให้มี ประสิทธิภาพ
2. จัดประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบ โดยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น
3. นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ ควรจัดมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่อง

#### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบด้วยวิธีการอื่นๆ ตามความ เหมาะสม เช่น กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาคุณธรรมต้นแบบโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาคุณธรรมแบบ กระบวนการมีส่วนร่วม
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาคุณธรรมแบบโดยมีส่วนร่วม ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

### เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2561). นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การผลิตพัฒนา กำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555 – 2569. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- [2] มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2558). คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติง แอนด์พับลิชชิง.

- [3] อตินันท์ บัวภักดี. (2552). **ทฤษฎีการมีส่วนร่วม**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.titpa.or.th/writer/read>.
- [4] Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-HillBook.
- [5] Brown, W.B., & Moberg. D. J. (1980). **Organization theory andManagement: A macroapproach**. New York: Joho Wiley and Sons.
- [6] Deming, Edward W. (1995). **Out of The Crisis**.USA: The Massachusetts Institue of Technology Center for Advanced Engineering Study.
- [7] Quirk, R. (1987). **Longman Dictionary of Contemporary English**. London: Richard Clay.
- [8] Strickland, A.W. 2006. **ADDIE**. Retrieved March 2, 2010, from <http://www.edisu.edu/addie/index.html>.
- [9] ทิศนา แคมมณี. (2550). **รูปแบบการเรียนการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [10] รัตนะ บัวสนธ์. (2552). **การประเมินผลโครงการ: การวิจัยเชิงประเมิน**. กรุงเทพฯ: ดันอ้อแถมมี.
- [11] คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2560). **แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1**
- [12] ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2551). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [13] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่12 พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- [14] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). **แนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- [15] อตินันท์ บัวภักดี. (2552). **ทฤษฎีการมีส่วนร่วม**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.titpa.or.th/writer/read>.
- [16] Holstein, C.B., (1980). **Irreversible, Stepwise Sequence in the Development of Moral Judgment, A Longitudinal Study of Males and Females**. Child Development. 47(9)
- [17] Keeves, J.P. (1988). **Educational research, Methodology and measurement Aninternational Handbook**. Oxford : Pergamon..
- [18] สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. (2551). **มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- [19] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). **แนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- [20] จิตตวดี ทองทั่ว. (2559). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การศึกษานอกระบบ โรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [21] ธนาภรณ์ เมณีสฤติ. (2553). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวดังชาติ กรณีศึกษาวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารราชวihar. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาทรัพยากร มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [22] มณฑล จันทร์แจ่มใส. (2551). ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวกรณีศึกษา เกาะมุก จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ สก.ม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- [23] บัญชร จันทร์ดา. (2559). การพัฒนาแนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำของโรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- [24] Callan, V. and Ashworth, P. (2004). Working Together: Industry and VET Provider Training Partnerships. Retrieved April 30, 2017, from <http://sss.ncver.edu.au>